

Johtava asiantuntija Tuuli Tuunanen
Maahanmuutto-osasto

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

K 3/2026 vp Hallituksen vuosikertomus 2025: eduskunnan hyväksymät lausumat työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa koskevin osin

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa eduskunnalle 2022 (K 7/2022 vp – EK 52/2022 vp) eduskunta on edellyttänyt, että valtioneuvosto:

6. selvittää lainsäädännön muutokset, joilla lapsen oikeuksien täysimääräinen toteutuminen turvataan silloin kun lapsi tai jompikumpi hänen vanhemmistaan on ulkomaalainen

Sisäministeriö esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaan Suomi noudattaa maahanmuuttopolitiikassa ihmisoikeus- ja muita kansainvälisiä sopimuksia, EU-lainsäädännön velvoitteita ja oikeusvaltioperiaatetta. Suomi osallistuu monenkeskiseen, kansainväliseen yhteistyöhön.

Hallitusohjelma ei sisällä kirjausta koskien lausuman mukaista selvitystä eikä sellaista sellaisenaan ole toteutettu. Lukuisten hallitusohjelmakirjausten toteuttamiseksi sisäministeriössä on tällä hallituskaudella kuitenkin käynnistetty ja toteutettu useita maahanmuuton lainsäädännön muuttamiseen liittyviä lainsäädäntöhankkeita, joista valtaosassa vaikutukset kohdentuvat myös lapsiin. Voidaan arvioida, että maahanmuuttoa koskevaa lainsäädäntöä on uusittu merkittävästi. Tämä on tarkoittanut muutoksia sekä laissa säädettyihin edellytyksiin että menettelyihin. Lainsäädäntöhankkeiden valmistelun yhteydessä arvioidaan aina normaalissa lainvalmistelumenettelyssä vaikutukset lapsiin ja lapsen oikeuksien toteutuminen. Lainsäädäntöhankkeissa, jotka pääsääntöisesti kiristävät maahanmuuttopolitiikkaa, on pyritty huomioimaan lapsen asema sekä lapsen oikeuksien edistäminen ja toteutuminen erityisin lapsia koskevin säännöksiin. Tavoitteena on turvata lapsen oikeuksien toteutuminen.

Euroopan unionin muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen täytäntöönpanon yhteydessä lasten oikeuksien edistäminen on huomioitu kauttaaltaan eri suoraan sovellettavissa säädöksissä ja viranomaisten on asetuksia soveltaessaan ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Esimerkkeinä lasten oikeuksien huomioimisesta voi mainita, että muun muassa lapsen oikeus tulla kuulluksi vahvistuu, monitieteinen iän

arviointi monipuolistaa iän arvioinnin menetelmiä, rajamenettelyn soveltamisen mahdollisuudet ilman huoltajaa olevien lasten osalta vähenevät, vastuunmäärittämisessä vahvistetaan perheeseen liittyviä perusteita muun muassa edellyttämällä, että jäsenvaltiot asettavat perheitä koskevat tapaukset etusijalle ja tukevat perheen jäljittämistä. Myös EU:n yhteisen sormenjälkitietokannan, eli Eurodac-järjestelmän, muutokset tukevat lapsen edun huomioon ottamista, kun jatkossa jäsenmailla on velvollisuus ottaa sormenjäljet ja kasvokuvat kaikilta yli 6-vuotiailta. Uudelleenlaaditun vastaanottodirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä uudistetaan vastaanottolain ja kotoutumislain edustajajärjestelmiä koskevaa sääntelyä. Edustajan tehtäviin ja kelpoisuuteen esitettävät muutokset edistävät ilman huoltajaa olevien lasten edustamisen yhdenmukaisuutta ja lapsen edun ja oikeuksien toteutumista. Lisäksi vastaanottodirektiivi edellyttää kansallisen sääntelyn tarkentamista koskien erityisten vastaanottotarpeiden arviointia, mikä selkeyttää ja edistää haavoittuvassa asemassa olevien, kuten lasten, erityisen tuen tarpeiden huomioimista vastaanottoprosessin aikana. Muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen säädösten soveltaminen alkaa 12.6.2026, jolloin myös kansalliset lakimuutokset tulevat voimaan.

Perheenyhdistämisen edellytysten tiukentamista koskevassa lainsäädäntöhankkeessa pyrittiin huomioimaan lasten asema. Esimerkiksi kansainvälistä suojelua saavien perheenkokoajien kahden vuoden asumisajan osalta säädettiin poikkeusperuste lapsen edun perusteella. Lisäksi lapsen alaikäisyyden määrittämistä muutettiin Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisun johdosta. Lakimuutos tuli voimaan 16.6.2025.

Pysyvien oleskelulupien osalta lainsäädäntöä on muutettu 8.1.2026 voimaan tulleella lailla siten, että lapsi voi saada pysyvän luvan ilman omaa asumisaikaa, jos huoltajalla on pysyvä lupa, pitkään oleskelleen EU-kansalaisen oleskelulupa (P-EU) tai Suomen kansalaisuus. Aiemman lainsäädännön mukaan lapseltakin vaadittiin oma neljän vuoden asumisaika jatkuvalla oleskeluluvalla. Lakimuutoksen jälkeen aikuisilta vaaditaan niin sanottujen kotoutumisedellytysten täyttämistä eli kahden vuoden työhistoriaa ja suomen tai ruotsin kielen taitoa. Lapsilta näitä ei edelleenkään vaadita.

Huoltajansa kanssa säilöön otettavan lapsen säilöönnotolle on säädetty yleisestä säilöönnoton enimmäiskestosta poikkeava enimmäiskesto, joka on kolme kuukautta. Säilöönottoa voidaan jatkaa enintään toisella kolmella kuukaudella maasta poistamiseen liittyvissä tilanteissa. Lakimuutos vahvisti kansainvälisiin velvoitteisiin ja Euroopan unionin lainsäädäntöön perustuvaa velvoitetta lasten säilöönnoton lyhytaikaisuudesta. Lakimuutos tuli voimaan 6.5.2025.

Kansalaisuuslaissa olevaa lapsen määritelmää päivitettiin siten, että se vastaa lasten oikeuksia koskevan yleissopimuksen määritelmää. Laista poistettiin viittaus siihen, että kyse on naimattomasta henkilöstä. Samalla päivitettiin myös muita kansalaisuuslain kohtia, joissa oli oletuksena, että täysi-ikäiseksi voisi tulla avioitumalla alle 18-vuotiaana. Lapsilta eli alle 18-vuotiailta ei lisäksi vaadita kansalaistamista varten sitä, että he täyttäsivät uuden toimeentuloedellytyksen. Laissa on myös nimenomainen maininta lapsen edun huomioon ottamisesta silloin, kun aikuisen hakijan osalta harkitaan toimeentuloedellytyksestä poikkeamista. Lakimuutos tuli voimaan 17.12.2025. Kansalaistamiselle ollaan lisäämässä uusi yhteiskuntatietoedellytys, jonka täytyminen osoitettaisiin lähtökohtaisesti suorittamalla uusi kansalaisuuskoe. Lapsilta eli alle 18-vuotiailta ei kuitenkaan vaadittaisi yhteiskuntatiedon osoittamista eikä kansalaisuuskokeen suorittamista. Lakimuutoksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2027.

Edellä kuvatusti sisäministeriö katsoo, että lapsen oikeuksien toteutumisen turvaaminen lausumassa esitetyllä tavalla on tullut selvitetyn eikä lausuma siksi anna aihetta enää muihin toimenpiteisiin.